

FRIT DANMARK

3. Aarg. Nr. 4

Udgivet af en Kreds af Danske

Juli 1944

FOLKESTREJKEN I KØBENHAVN

EN SEJR FOR ET KÆMPENDE FOLK

FORSPILET

Mandag den 26. Juni indførte Dr. Best atter Spærretid i København. Kl. 20 skulde alle være i Hus. Det var et Fortvivlensens Skridt, han foretog. Hverken Henrettelser, Massearrestationer, Schalburgtage eller Forbud mod Taxa- og Lastbilkørsel havde formaaet at dæmme op for den Sabotagebølge, der Uge for Uge lagde Tyskernes største Krigsvirksomheder i Danmark i Grus. Da alt andet glippede, bragte Dr. Best atter et Middel i Anvendelse, som gennem en lang Række Efteraarssmaaneder havde vist sig nytteløst i Kampen mod Sabotagen. Men - tænkte han aabenbart - selvom Spærretiden ikke kan standse Angrebene paa Værnemagerne, kan den dog virke som en Afstraffelse af en Befolkning, der saa aabenlyst fryder sig, hvergang en Fabrik af "Globus" eller Riffelsyndikatets Art bliver standset.

Men Best gjorde Regning uden Vært. Havde Københavnerne i Efteraaret taget Aftenindespærringen med smilende Overbærenhed, saa var de nu ikke til Sinds at lade sig Sommeraftenerne i det frie berøve. I det hele taget var deres Taalmodighed overfor Nazisternes Paafund Slut. De talrige Nazimord og Overfald, Schalburgfolkernes udfordrende Optræden og vidtstrakte Ødelæggelser af Hovedstadens Bygninger, hele Besættelsens pinagtige Tryk havde ægget Modstanden til det yderste. Spærretiden blev kun den Draabe, der fik Bøgeret til at flyde over.

I tre Aftener nægtede store Dele af Hovedstadens Befolkning simpelthen at gaa i Hus Kl. 20. Dansk Politi stod magtesløst, og Best traf da den skæbnessvangre Beslutning at lade tysk Militær beskyde de demonstrerende. En halv Snes Mennesker blev dræbt Mandag og Onsdag Aften og mange saarede. Men Københavnerne lod sig ikke kue. De byggede Barrikader og tændte Baal, der spærrede Militærpatruljernes Passage. Og samtidig besluttede Arbejderne at hævde deres Ret til 8 Timers uindskrænket Frihed ved at forlade Fabrikerne Kl. 12. Allerede om Tirsdagen var den tidlige Lukning Reglen i Værksteder og Fabriksanlæg. Det betød et større Fald i Leverancerne til Tyskland end mangan Sabotagebrand. Overfor denne Beslutsomhed vaklede Tyskerne og gav sig. Under det usandfærdige Paaskud, at der ikke havde været Sabotage i Byen i nogle Dage - (Dansk Aluminiumsfabrik blev angrebet om Tirsdagen!), meddelte de, at Spærretiden fra Torsdag var udskudt til Kl. 23.

Men denne Indrømmelse kom for sent. Ikke alene Værnemagten, men ogsaa Schalburgfolkene havde været paa Spil i de urolige Aftener, og den 29. blev det meddelt, at endnu 8 gode Danske var blevet henrettet. Folkestemningen var i Skred, heller ikke den udskudte Spærretid blev respekteret, og nye Gadespærringer blev lagt i Vejen for de tyske Soldaterpatruljer, - bl.a. blev en Sporvogn væltet paa Vesterbro.

Næste Morgen, Fredag d. 30., nægtede Sporvognsfunktionærerne at køre, medmindre Trafiken blev indskrænket, saa at de kunde naa hjem uden at risikere Overlast eller Beskydning af Militærpatruljerne. Nærtrafikkens Jernbanefunktionærer indtog samme Standpunkt. Telefondamerne gik hjem, og i Løbet af de tidlige Formiddagstimer gik alt Liv i Byen i Staa. Ved Middagstid lukkede de sidste Forretninger.

Folk flokkedes paa Gaderne. Overalt arbejdedes der paa Barrikader og Baal, der skulde hindre Tyskernes Biler i at komme frem og Forstærkninger i at naa Byen uden fra. København beredte sig til Forsvar.

TYSKERNES REAKTION

Der er ingen Tvivl om, at denne Situation kom ganske bag paa Tyskerne. Deres Modforholdsregler blev lige saa forvirrede og selvmodsigende som hele deres øvrige

Kurs i den Periode, de har haft den fulde Magtudøvelse i Landet. Først besluttede de sig til at sætte haardt imod haardt. Det var den før saa blide Best, der nu viste sig som "Blodhunden fra Paris". Store Militærforstærkninger blev tilkaldt, overalt kørte Biler med bevåbnede Soldater gennem Gaderne. Tanks, Maskinkanoner og endog Flyvemaskiner blev taget i Anvendelse, og tilfældige forbipasserende mejedes ned. Civile Schalburgfolk blandede sig i Folkemængden, hvor de pludselig gav sig til at skyde vildt omkring sig. Det blev den rene Terror.

Fredag Aften besatte Tyskerne de kommunale Værker. Arbejderne havde forud erklæret, at de vilde nedlægge Arbejdet, hvis dette skete. Men det passede netop med Tyskernes Hensigter. København skulde undvære Gas, Vand og Elektricitet. Lørdag overtog General Richter Magten i Byen, og alle Tilførselsveje spærredes. Det var en regulær Belejringstilstand, der skulde fremtvinge Eftergivenhed ved Udsultning. Lørdag Middag afviste Best enhver Forhandling med de danske Myndigheder, han skulde nok selv knække Ryggen paa det opsætsige København. Foruden Arbejdets øjeblikkelige Igangsættelse lød hans Ultimatum paa, at Politiets øverste Ledelse (Byvind Larsen og Begtrup Hansen) samt de Samvirkendes Formand, Eiler Jensen, skulde afgaa og Arbejderne have Lejlighed til at indhente den tabte Arbejdstid ved Overarbejde. Der skal endog være truet med, at visse Bydele vilde blive bombarderet, hvis Strejken fortsatte.

Samtidig søgte Besættelsesmagten at lokke den aktive Modstands Folk frem til aaben Kamp. Der udspreddes Rygter om allieret Landgang i Jylland og svensk Krigserklæring til Tyskland. Ved Forespørgsel blev Rygterne bekræftet fra officiel tysk Side. Men ingen lod sig narre! Den passive Modstand fortsatte ufortrødent, den aktive holdtes i Tømme.

Da var det, at Splittelsen i den tyske Lejr gjorde sig gældende. Lørdag Aften eller Søndag Morgen henvendte et Medlem af Gesandtskabet sig bag Bests Ryg til Udenrigsministeriet og meddelte, at betydelige Kræfter vendte sig mod Bests og Richters Fremfærd. Det var et Udtryk for, at de mere vidtskuende ikke paa Baggrund af Tysklands nuværende Stilling finder Tiden inde til at lade Musklerne spille, og vel ogsaa Frygt for, at det danske Oprør skulde blive Signalet til en almindelig europæisk Rejsning.

Den tyske Udsending erklærede, at dersom Myndighederne kunde faa Strejken afblæst, skulde Forsyningerne atter komme i Gang, Kravene om Straf overfor Politi og Fagforeninger vilde blive frafaldet, og Bombetruslerne skulde man ikke tage alvorligt. Dette "Fredsforslag" maa aabenbart have fundet Støtte i Berlin, for i Løbet af Søndagen tiltraadte Best Tilbagetoget. Gas, Vand og Elektricitet kom igen, og Genaabningen af Tilførselsvejene stilledes i Udsigt.

Men endnu Mandag Morgen forelaa der ikke nogen Tilkendegivelse af, at man vilde gaa med til at opfylde Strejkens to Hovedkrav: Spærretidens Ophævelse og Schalburgkorpsets Fjernelse. Den tyske Talsmand havde nok ladet skinne igennem, at man kunde tænke sig Indrømmelser i den Retning, men først da Strejken fortsatte om Mandagen, blev det klart for Best, at han maatte give sig ogsaa i disse Henseender. Ved en Forhandling ved Middagstid tilkendegav han, at Schalburgfolkene allerede samme Dag vilde blive lukket inde, at Beskydningen af Civilbefolkningen vilde ophøre, og at Spærretiden snart kunde forventes ophævet.

Dermed var Befolkningens Ønsker i det væsentlige imødekommet og det tyske Nederlag komplet. Havde Fronten vaklet om Mandagen, var der intet opnaaet.

VORE MYNDIGHEDERS STILLING

Folkestrejken var en Kamp mellem en bevåbnet Besættelsesmagt og en vaabenløs Befolkning. Folkets Vilje til at gennemføre Kampen til Sejr var umiskendelig, og det var at vente, at Myndighederne vilde føle det som en Forpligtelse at stille sig paa de strejkendes Side eller i det mindste at forholde sig passivt. Desværre blev dette ikke Tilfældet.

Allerede Fredag Eftermiddag affattede Ledelsen af Fagforeningerne, Erhvervsorganisationerne og de kommunale Myndigheder i Storkøbenhavn med Tilslutning fra Politikere og Centraladministration et Opraab, der opfordrede til at afblæse Strejken. Det var et Initiativ, som end ikke Tyskerne havde paakaldt, og der var ikke ført nogen Forhandling med Best om Imødekomme af Strejkekravene. Med andre Ord: Det var en Opfordring til betingelsesløs Kapitulation, endnu før Kampen rigtig var begyndt. Opraabet blev trykt Natten til Lørdag, og Lørdag Formiddag blev det forelagt Best til Godkendelse. Men da denne saa, at der i Indledningen stod nogle Ord om, at "Besættelsesmagten" "beklageligvis" havde set sig nødsaget til at indføre de og de Forholdsregler, blev han helt desperat og fremsatte sine tidligere omtalte Trusler og Krav.

Opraabets Forfattere rettede nu sagtmødt de anstødelige Udtryk og trykte et nyt Oplag. Det kom ud sent Søndag Eftermiddag. I Mellemtiden havde man opnaaet Løftet om Lempelser i de tyske Foranstaltninger, der var iværksatte som Straf for Strejken, men ikke noget som helst Tilsagn om, at de oprindelige Strejkekrav vilde blive imødekommet.

Dette var Aarsagen til, at Strejken ikke kom til Ophør Mandag Morgen. Derso- Myndighederne havde haft tilstrækkelig Føling med Folkestemningen, vilde de have forstået, at kun Løfte om Ophævelse af Spærretiden og Schalburgkorpsets Fjernelse kunde faa Arbejdet i Gang igen. Nu foretrak de at forsøge en Tvang overfor Tjenes- stemændene ved Trafikken, hvorved det lykkedes at faa nogle Sporvogne og S-Tog til at køre ved Middagstid, men de øvrige strejkende holdt Stand.

Endnu Mandag Aften, da de fem fremtrædende Personligheder holdt Taler i Radi- oen, fremkom der ingen Meddelelse om de nye tyske Indrømmelser, til Trods for, at Talerne siges at være ucensurerede. Frygten for at støde de ømfindtlige Naziherer holdt aabenbart Tungerne i Ave. Naturligvis gjorde de fem Radiotaler stort Indtryk i mange Kredse, men den enige Afslutning af Strejken Onsdag Morgen skyldtes ene og alene, at Frihedsraadet havde meddelt den tyske Kapitulation.

Den sværeste Opgave under Strejken tilfaldt utvivlsomt det danske Polit; det skal siges, at dets Optræden de første tre Dage var præget af en saadan Loyalitet, at det paa det kraftigste bestyrkede det gode Sammenhold mellem Borgere og Betjen- te. Men meget Harme vakte det, at Politiet om Mandagen af sin Ledelse fik Ordre til at gennemtvinge Sporvognskørslen. Funktionærerne blev afhentet i Remiserne, og en Betjent "beskyttede" Vognstyreren under Færden gennem Byen; han havde Ordre til at skyde paa enhver, der vilde modsætte sig Kørslen, men heldigvis kom det ikke til Sammerstød. Flertallet af Betjentene var utvivlsomt meget kede af saaledes at gaa Tyskernes Ærinde mod Folkets Ønske.

Men endnu grellere virker det, at flere officielle Kontorer har vendt sig mod strejkende Tjenestemand. Allerede ved Strejkens Iværksættelse vilde saaledes Over- borgmester Viggo Christensen hævde, at Tjenestemandene ikke solidarisk skulde føl- ge andre Borgere i Arbejdsnedlæggelsen, og Mandag udsendte han en Meddelelse om, at alle, der ikke var mødt, skulde opføre paa Lister og senere vilde blive draget til Ansvar. Lignende Lister er optaget paa Telefonselskabet.

Denne unationale Optræden maa paa det skarpeste fordømmes. Hvis Listerne vir- kelig er blevet udfærdiget, maa de straks fjernes og destrueres.

- Strejkens Forløb har vist baade Myndighederne og os andre, at Erfaringerne fra August 1943 stadig holder Stik: Hvis Landets officielle Ledere gaar imod Fol- kets Kamp mod Nazismen, mister de deres Indflydelse.

FRIHEDSFRONTENS INDSATS

I Frihedsfrontens Indsats under Strejkerne er der et Træk, der overskygger al- le andre: Det er den Disciplin, Sabotører og Medlemmer af andre aktive Grupper vi- ste ved ikke at benytte deres Vaaben mod Tyskerne. Roligt afventede de Ordren til Handling, og Ordren blev ikke givet. For det var endnu ikke det rette Øjeblik til væbnet Rejsning. Den Selvbeherskelse, Frihedskæmperne herved har udvist, styrker vor Beundring for dem og varsler godt for deres Evne til maalbevidst Indsats den Dag, der kaldes paa dem.

Men iøvrigt laa Hjemmefronten ikke paa den lade Side. Der blev udført et im- ponerende Arbejde af den frie Presse ved Uddeling af Paroler og Flyveblade i mange Hundrede Tusinde Eksemplarer fra første til sidste Dag.

Strejken var en spontan Demonstration; den var ikke inspireret af nogen Ledel- se, men da den var en Kendsgerning, greb DANMARKS FRIHEDSRAAD straks ind. - Endnu før de kommunale Værker var lukket af Tyskerne, udsendtes den første Proklamation hvori Strejkens to Hovedkrav formuleredes og der samtidig opfordredes til at holde Forsyningen med Gas, Vand, Strøm, Brød og Mælk i Gang. Men dette Opraab kom først paa Gaden, efter at den tyske Udsultningsmanøvre var begyndt. Lørdag fastslog Raad- et i en ny Udtalelse, at Tiden til aktiv Kamp endnu ikke var inde, men at Strejken burde fortsættes, indtil Maalene var naaet. Dette blev yderligere understreget i Flyveblade fra flere fri Presseorganer efter Organisationernes Opraab Søndag Aften.

Mandag Eftermiddag modtog Raadet Meddelelse om, at Tyskerne havde givet efter overfor de vigtigste Krav. Derved mente Raadet, at Strejken havde opfyldt sin Hen- sigt, og tog ikke i Betænkning at afblæse den med Tirsdagen som en naturlig Afvik- lingsdag. Visse Dele af Frihedsbevægelsen var i Øjeblikket skuffet over denne Af- slutning, men de senere Begivenheder har vist dem, at Beslutningen Mandag Eftermid- dag var rigtig. Endnu Tirsdag strejkede Metalindustrien, Bygnings- og Jord- og Be- tonarbejderne, men Onsdag Morgen var alt Arbejde i Gang.

BEFOLKNINGEN STOD FAST

Den største Oplevelse i de fire Dage, Strejken stod paa, var det Sammenhold og den Beslutsomhed, der prægede hele den københavnske Befolkning. Det voldsomme tyske Skyderi og Udfoldelsen af militær Bravade virkede dobbelt grotesk paa Baggrund af den Sindighed og den Humor, hvormed Københavnerne færdedes i deres By. Rundt om i Huse og Opgange sluttede Beboerne sig sammen om hurtigt opstillede Feltkomfurer o. l., hvor Maden kogtes i Fællesskab. Unge Mennesker sendtes ud i Omegnen for at fouragere, og baade Købmænd, Bagere og Restauranter solgte i al Stilhed deres Lagre af Levnedsmidler ad Bagvejen. Baade Frihedsraadet og andre Organer organiserede Uddeling af Levnedsmidler til de daarligst stillede.

Glædeligt var det at se, i hvilken Grad det store Flertal af sjællandske Landboere stillede sig solidarisk og forsynede Byboerne med Grøntsager, Kartoffler og Mælk eller aabnede deres Hjem for Flygtningene. For manges Vedkommende var det, som Frihedskampen først nu gik op for dem i al sin Alvor.

I de første Dage kom det til en Række Angreb paa nazistiske Handlende og paa Nazisters Lejligheder. Det er forstaaeligt, at Hadet mod Landsforrædderne kan give sig saadanne Udslag, men disse Handlinger burde dog være undgaaet. De svarer ikke til vort demokratiske Tankesæt. Heldigvis var det dog ogsaa et mindre fremtrædende Træk i Billedet.

Ejendommeligt var det at følge Stemningen om Mandagen. Den var alvorlig, for Afsavnene begyndte at gøre sig gældende. Men overalt i Køer og samtalende Grupper hørte man: "Vi kan godt holde ud nogle Dage endnu. Vi skal da naa et Resultat, før vi begynder igen". Da Afblæsningen saa kom, var der nok almen Tilfredshed, men den skyldtes først og fremmest, at Strejken var ført frem til Sejr.

PROVINSENS BYER SLUTTEDE OP

Begivenhederne i Hovedstaden blev Signalet til en lang Række Demonstrationer i Provinsen. - Nogle Steder udviklede der sig total Folkestrejke som i København, andre Steder kom det til udstrakte Arbejdsnedlæggelser. Næsten alle Byer paa Sjælland og Lolland-Falster gav Udtryk for deres Solidaritet, paa Fyn strejkedes der i Odense og Svendborg, og i Jylland var Arbejdsnedlæggelsen total i Ribe, Esbjerg og Grindsted, og omfattende i Varde, Randers og Kolding. Selv de tyske Befæstningsarbejder ved Vestkysten gik mange Steder i Staa.

Det er hævet over enhver Tvivl, at hvis Parolen dertil var givet, vilde Strejkebølgen i Løbet af faa Dage have bredt sig til det hele Land.

UDLANDETS ØJNE RETTEDES MOD DANMARK

Vi Danske ved meget vel, at denne Krig ikke afgøres i vort Land, og at andre har ofret meget mere end vi i Kampen for Friheden. Men alligevel anser vi vor egen Kamp for et uundværligt Led i de forenede Nationers Krig mod Nazismen. Vi fylder vor Plads i den fælles Front. Og dette Syn deles af hele den frie Verden. Hver Gang større aktive eller passive Modstandshandlinger finder Sted herhjemme, bliver Danmarks Navn nævnt i Radio og skrevet i Blade paa Alverdens Sprog. Det er uoverkommeligt blot at citere Brudstykker af, hvad den frie Verden har sagt om vor Indsats i disse Dage omkring 1. Juli. Overalt har vi fundet Omtale Side om Side med de største Krigsbegivenheder. Den 12. Juli har baade den britiske og den amerikanske Udenrigsminister fremsat Udtalelser offentlig om det danske Folks ranke Holdning, og om Frihedsbevægelsens Indsats ude og hjemme.

2 MINUTTERS STILHED TIL MINDE OM DE FALDNE

Onsdag den 5. Juli var Strejken slut. Maalet var naaet, men det havde kostet 96 Mennesker Livet og ca. 700 var blevet saaret. Det var Ofrene i Kampen for Danmarks Frihed. Alle Danske deltager derfor i de paarørendes Sorg, og som et synligt Udtryk herfor, men ogsaa som en Protest mod de nazistiske Mordere, opfordrede DANMARKS FRIHEDSRAAD til at mindes de faldne ved 2 Minutters Stilhed Kl. 12 paa Ugedagen for Kampens Afslutning. Det blev en gribende Højtidelighed. Med kun faa Undtagelser standsede al Trafik paa Gaderne, Cyklister stod af Cyklerne, Fodgængerne stod stille, alle blottede Hovederne. Og i Fabrikker, Værksteder, Kontorer og Forretninger hvilede Arbejdet til Ære for Nazismens nye Ofre.

Endnu en Gang havde Københavns Borgere givet Udtryk for deres nationale Sammenhold og antinazistiske Aand.

HVAD VI NAAEDE OG HVAD VI LÆRTE

Det er allerede sagt, at Strejken førte til øjeblikkelige og haandgribelige Resultater: Befolkningen kunde atter uden Fare færdes paa Gaderne, Schalburgkorpset blev fjernet fra Bybilledet, og dansk Politi fik atter Ret til at anholde Korpsets Medlemmer, naar de som civile forsøger at stifte Uro og voldelige Overfald - Faa Dage efter Strejkens Afslutning maatte Tyskerne opfylde deres Løfte om at ophæve Spærretiden. Og samtidig har Arbejdsnedlæggelsen baade i Hovedstad og Provins betydet meget store Tab for Tyskerne i Retning af Krigsleverancer og Befæstningsanlæg. Men langt tungere end disse konkrete Gevinster vejer de moralske. Folkestrejkerne viste atter en Gang, at Frihedskampen ikke føres af en lille, fanatisk Flok, men af hele Danmarks Befolkning. - For Tyskerne bragte de Beviset paa, at vi alle er fast besluttet paa at yde vort Bidrag til Nazismens Nederlag, for os selv betød de, at vi blev os vor Magt og Evne bevidst.

Med disse urolige Sommerdage bag os føler vi os sikre paa at fylde vor Plads ved de allierede Troppers Side, naar Tyskerne snart skal drives ud af vort Land.

EN KØBENHAVNER GAAR GENNEM SIN BY...

ØJEBLIKSBILLEDER FRA FOLKESTREJKENS DAGE

Fredag Aften den 30. Juni skød Tyskerne i desperat Vildelse paa den københavnske Civilbefolkning. Medens Salverne bragede, og Ambulancerne jog gennem Byen, lyste de smaa Baal fra Gade til Gade som Bautaer, der stille signaliserede Solidaritet og Mod fra Borger til Borger.

Jeg vil forsøge at beskrive de Indtryk, en almindelig Københavner fik paa en Tur gennem sin By, selv om jeg paa ingen Maade kom med, hvor det rigtig gik løs...

Fredag Aften naaede jeg kun til Hjørnet af Værnedamsvej og Vesterbrogade. Her blev jeg standset af et Syn, der helt forklarede, hvad der vilde ske i det kommende Døgn. Ved Hjørnet af Værnedamsvejen og Vesterbrogade var der tværs over Vesterbrogade tændt et Kampebaal, hvis Flammer slog op mellem de mørke Huse. Det nazistiske Kontor overfor "Osborne" brændte, og alle dets Propagandaskrifter og Papirer flagrede brændende hen ad Gaden. Valdemarsgade var spærret af væltede Vogne og Skraldekasser, og langt ned ad Vesterbrogade saa man Gaden spærret af et andet Baal. Roligt og sagligt passede unge Mænd Ilden med Papir, Bøger og gammelt Skrammel, som blev smidt ned fra Vinduerne. Paa en lang Stage, støttet til Sporvejsnettet hang et dansk Flag, der tog sig pragtfuldt ud i Røgskyerne og Gnistregnen fra Ilden.

Ved Midnatstid kunde man fra et Tag faa et uforglemmeligt Billede af Byen. I alle fire Verdenshjørner lyste store Brande op i den røgtunge Himmel. Projektører skar gennem Mørket blaalighvide og gullige, og ude fra Amager sendtes Raketter til Vejrs, røde som Pøner. I Pavserne mellem Flyvemaskinernes Buldren og Geværsalvernes Klappen var alt dødsstille, saa stille, at man fra et aabent Vindu paa anden Sal tydeligt hørte et Vækkeurs Tikken og en Piges Snorken ud i Natten.

Lørdag Morgen fik man set Resultatet af Københavnernes harmfulde Protest. I Valby saa jeg de første Butikker, der var brændt og plyndret, fordi de tilhørte nazistiske Handlende. Alt var hevet ud paa Gaden gennem de knuste Vinduer og kastet paa Baal. En Modeforretning paa Gl. Jernbanevej var saa raseret, at den nu laa gabende tom som en kalket Hønsere, selv Trælisterne var revet ned fra Væggen for at nære Ilden. I en Hjørnelejlighed var alle Ruder knust, og man hørte en Kone feje de raslende Glasskaar sammen. Hvad tænkte mon disse rene Arier, der altid har hyllet Progromprincippet, ved nu selv at feje knuste Vinduer op inde i egne Stuer?

Ved Frederiksberg Bakke var Roskildevejen spærret af en Barrikade, der skulde forhindre Forstærkninger i at naa frem til Tyskerne. Lidt senere blev den dog ryddet, og néde paa Vesterbrogade passerede kort efter ca. 1000 Tyskere paa Cykle. Et Par af dem punkterede ved at forcere de endnu svagt brændende Baal, og en Bifaldsmunlen lød fra de omkringstaaende ellers tavse Københavnerne.

Raadhuspladsen og Kgs. Nytorv var saa godt som mennesketomme. Der var stillet Kanoner op til at bestryge Vesterbros Passage og Vestervoldgade, og paa Bunker-

udgravningernes Jorddynger laa Maskingeværreder klar til Myrderi. Paa Østerbro va der forholdsvis roligt, men i Ryesgade begyndte Barrikaderne rigtigt igen. Fliser og Brosten var brækket op og sammen med Skraldekasser, Trækvogne og Brædder dannede de høje Afspærringer over Gaden. Nede paa Nørrebrogade brændte Bryde Nielsens "Bulldog" stadig væk. Muren ud mod Ravnborggade hældede faretruende, og Huset var sort og udhulet som en gammel Tand. Røgen laa ned gennem Nørrebrogade, der var aldeles øde. Kun en Snes Dreng og Mænd arbejdede paa at rydde en Barrikade af Vejen; de var indfanget af Soldaterne, der nu stod i en Ring omkring dem og pegede paa dem med Rifflerne. Syv-otte Soldater gik langsomt ned ad Gaden med Geværerne i Skudstilling, engang imellem fyrede de op mod Vinduene, Ruderne klirrede, og Murstenene splintredes i smaa røde Støvskyer. Skyderiet foregik under stadig Raaben fra Tyskernes Side, mens Københavnerne forholdt sig dødsensstavsede. Denne Indbyggernes Ro og Tavshed virkede mærkeligt til Flyvemaskinernes bragende Torden og Riffelsalvernes arrige Smækken, og den var paafaldende overalt i Byen, den ildevarslende Stemning, den fremkaldte, havde sikkert sin Andel i Tyskernes ubeherskede Skrig og Brølen.

Geværerne blev nu rettet imod Ravnborggade, der blev taget nøjagtig Sigte, en Salve lød og et Skrig trængte sig op over Husrækkerne. "Hvem er det, de skyder efter?", spurgte en gammel Mand i en Port. "Det var sku da et mærkeligt Spørgsmaal", svarede en truende Stemme, "tror du det er Kanariefugle, de plaffer efter?" Den gamle trak sig angst tilbage i sin Port.

Stengade, St. Jørgensgade og Griffenfeldtsgade osede af Krig. Overalt var Brostenene brækket op, og hele Græfter over Gaden forhindrede al Trafik. Pallsbøls Skræderfirma i Stengade var fuldstændig ødelagt af Brand, og en Mængde af de tyske Uniformer fra den brændende Bygning var blevet slæbt ud og halvt afsvedet hængt op paa Bøjler i de smaa Gaders Lygtepæle. Mange Lygtepæle var brækkede, og det danske Flag vajede Side om Side med det engelske, amerikanske og den røde Fane fra lange Stager surret fast til det af Pælene, som stod tilbage.

I Rantzausgade nye Barrikader. En væltet Flyttevogn slynget ind i en Slagterbutik, Vognen brændte endnu. Uafbrudt jog tyske Biler gennem Byen, de dukkede op i rasende Fart, og Salverne bragede fra deres Mandskab imod uskyldige Borgere, tilsyneladende uden nogen Mening eller System. Københavnerne tog det hele med isnende Ro. Ved Søpavillonen kunde man iagttage en tysk Tank, der beskød Ejendomme i H. C. Andersensgade tværs over Søen, samtidig med, at Damer med Barnevogne og gamle Folk promenerede paa Svineryggen foran Vestersøhus.

Det ene Billede afløste det andet - Billeder fra en By, der for faa Aar siden var Verdens fredeligste, men som nu var tvunget ud i Sult og Brand paa Grund af sine rodfæstede Frihedsbegreber, en By med et Sammenhold og en Enighed, som man sikkert aldrig har set Mage til.

Paa Hjørnet af Frederiksborgvej og Tuborgvejen laa en Klat sammenklistrede Læser. En Stemme fra et Vindu forklarede, at denne Klat og de blodige Stumper og Trevler paa Muren overfor var Resterne af en Herre og Dame, der vilde gaa over Gaden. Tyskerne havde fyret paa dem med en Kanon!

Kl. 18 blev Byen lukket af Tyskerne, som vilde sulte dens Indbyggere til at give sig. Jeg kom ud noget før denne Tid. Over Peter Bangsvej, lidt før KB-Hallen havde Frederiksbergerne bygget en mægtig Barrikade af væltede Arbejdsvogne og Omnibusser... Ude paa Markerne Vest for Damhussøen fik man nye Virkninger at se af denne mærkelige Situation. De smaa Markveje var fyldt med cyklende og gaaende Københavnerne, der var ude for at proviantere eller prøvede at komme bort fra Byen. Ved en stor Gaard var Køerne ved at blive malket. Uden for Folden stod Byboerne i Snesevis og ventede med Flasker og Spande paa lidt Mælk til deres Børn. Længere borte saa man dem staa i Kø og vente paa at blive lukket ind paa en Kartoffelmark. De kom ind i Hold og maatte selv tage Kartofflerne op, og saa snart Sække og Kurve var fyldt, gik Turen tilbage til den indelukkede By.

Det sidste jeg hørte til København her ude fra Markerne, hvor Gaarde og Gartnerier laa saa fredeligt i det vidunderlige Vejr, var Flyvemaskinernes Murren og en Række Maskingeværssalver mod Barrikaden inde paa Peter Bangsvej.

GERMANSK VISDOMSORD (Völkischer Beobachter, Februar 1943)

"Tyskland har saaat Venskab, men høstet Fjendskab. "Seid umschlungen Milli- onen" har været Parolen, og efter denne	Parole har Tyskland taget hele Verden i sin Favn. Hvad har vi faaet for vor Mission? Intet andet end Utak blev vor Løn"

DANMARK ATTER REPRÆSENTERET I SOVJET

Den 10. Juli udsendte Sovjetregeringen og Danmarks Frihedsraad i Forening en Meddelelse om, at Biblioteksdirektør TH. DØSSING efter gensidig Forhandling var blevet anerkendt som det kæmpende Danmarks Repræsentant i Sovjetunionen.

Når Danmarks Frihedsraad nu har søgt Forbindelse med Sovjet, maa dette forekomme alle nøgternt tænkende Mennesker klogt og rigtigt. Det har formet sig saaledes, at Frihedsraadet i sin første Virketid havde fuldt op at gøre med vort Lands indre Anliggender. - Men saasnart der blev Stunder til at tænke udenrigspolitisk og Lejlighed til at handle i Overensstemmelse hermed, søgte og fandt man Kontakten med Sovjet. I Forvejen er det kæmpende Danmark stærkt repræsenteret baade i England og i U.S.A.

Frihedsraadet er næppe uvidende om, at visse Kredse her i Landet vil være uvillige til at indrømme denne Handlings Værdi, saa vidt som de betragter enhver Tilnærmelse til Rusland som Skridt paa Vejen til Fortabelsen. Disse Mennesker, der for Aar tilbage lod sig blinde af den anti-bolsjevikiske Propaganda (først og fremmest af Hitlers), har aldrig faaet deres Syn igen, og endnu har ingen af de senere Aars Begivenheder kunnet gøre dem seende. Næppe heller nu vil de være i Stand til at skille deres Følelser fra deres Forstand og erkende, at Frihedsraadets Henvendelse til Sovjet og den russiske Anerkendelse af det kæmpende Danmark som blev Følgen heraf, er en realpolitisk Gevinst.

Efter af Hitler havde besat vort Land tvang han os i Juli '41 til Afbrydelse af den diplomatiske Forbindelse med Sovjetunionen, og fire Maaneder senere forlangte han Tilslutning til Antikominternpagten. At dette sidste af det danske Folk følte som er Krænkelser, er sikkert; det var jo Fjenden, der tvang os til at gøre fælles Sag imod et Folk, hvis Sejr vilde betyde vor egen Befrielse. Dette var en Ydmygelse for Verdens Øjne: Saa kuert var Danmark, at det paa den storpolitiske Arena maatte staa frem og slaa sig selv i Ansigtet. Forstaaelsen af denne Situations Bitterhed gik bredt og dybt i Folket.

Vi er stadig tilsluttet Antikominternpagten, men udover at en Gruppe dansk fødte Landsforrædere er med til at flygte paa Østfronten, har dette ingen Betydning, hverken reelt eller ideologisk, og har ikke haft det siden det lykkedes den danske Frihedsbevægelse at bevise for den frie Verden, at vi ønskede at kæmpe

ved de Allieredes Side. Men vi har siden November 1941 baaret paa en Gæld til os selv, som først nu er blevet indfriet: Vi har skyldt vor egen Værdighed at rehabiliterer Danmarks officielle Forhold til Rusland.

Men det Skridt, Frihedsraadet her har taget, rækker langt videre. Det vil vise sig at faa en overordentlig Betydning i Fremtiden, saa sandt et nært Samarbejde med ikke alene England og U.S.A., men ogsaa Sovjetunionen bliver en bærende Faktor i Danmarks Genrejsning efter Befrielsen.

Biblioteksdirektør THOMAS DØSSING, der er udsat til den krævende Post, møder med alle Betingelser for at løse sin Opgave. Hans kulturelle og politiske Indsats er højt skattet i vide Kredse, ligesom han har haft nær Tilknytning til Frihedskampen, bl.a. som Medlem af "Frit Danmark"s første Redaktion, hvilket indbragte ham et længere Fængselsophold.

Da Døssing forleden talte fra London, fortalte han sig ikke i panogyrisk Hyldest til Rusland, men efter at have udtalt, at han som Socialdemokrat naturligvis var dybt interesseret i det største sociale Eksperiment, Verden endnu har oplevet, understregede han Sovjets uomtvistelige Kampindsats. - Der kunde i Danmark, sagde han, herske Unæghed om meget og meget vedrørende Sovjet, men om eet kunde man kun være enige: Havde Sovjetunionen ikke kæmpet som den har, saa havde Befrielsen af Europa i Dag kun været et fjernt Haab.

Kun den, der ikke ejer sin Forstands fulde Brug, vil vove at drage dette i Tvivl. Døssing satte i sin Radiotale ind paa det centrale Punkt og illustrerede i saglige Ord den Sandhed, at vi og med os alle underkuede Nationer idag er Sovjetunionens Skyldnere. Uanset vore personlige Følelser for dette store Riges Styre og Samfundsformer er det en Kendsgerning, at Sovjet er vor argeste Fjendes mægtigste Fjende, en sejrrig Stormagt, der aldrig har gjort os Fortræd. De diplomatiske Baand, der gennem Døssings Mission er knyttet mellem de 2 Lande, er kun Forløbere for de kulturelle og handelsmæssige, Fremtiden vil knytte, Baand, som ogsaa knyttes mellem alle øvrige frie og befriede Nationer i Verden.

Hvis ikke Danmarks Frihedsraad, der er det eneste Organ, som uafhængigt kan foretage et saadant Skridt, havde tilstræbt at rette paa vort havarerede Forhold til Sovjetunionen, vilde det i Sandhed ikke have været sin politiske Opgave voksen.

KOMMUNISTERNES POLITIK I U.S.A.

U.S.A.s kommunistiske Partis Ledelse traadte den 10. Januar sammen i New York, og Partisekretæren Earl Browder bebudede store ændringer i Partiets Politik. Bl.a. foreslog han, at Partiets Navn skulde ændres, og at Partiet skulde ophøre at være et politisk Parti i egentlig Forstand og i Stedet markere, at det er "en Del af en større Enhed". Som nyt Navn for Organisationen foreslog han "Det amerikanske kommunistiske politiske Forbund". Han erklærede ogsaa, at der i Efterkrigstiden ikke kan blive Tale om nogen grundlæggende social Ændring i U.S.A. Den politiske Kamp maa finde Udløsning inden for de hidtidige Rammer: Det traditionelle, amerikanske Topartisystem. Det private Initiativ vil komme til at sørge for U.S.A.s Genopbygning, ligesom det har sørget for Landets Oprustning, erklærede Browder....

Disse Oplysninger bringer vi efter Tidsskriftet TIDEN, der udsendes af "Land og Folk's Forlag. Som bekendt har Kommunisterne i U.S.A. siden besluttet at støtte Roosevelt's Kandidatur til Præsidentposten. TIDEN slutter Artiklen:

"Amerikas Kommunister ser Situationen i deres Land, saadan som den er. De forsøger ikke at løbe forud for Udviklingen. De sætter hele deres Kraft ind for de Maal, som kan naas i Efterkrigstiden. Amerika er ikke det samme som England eller Jugoslavien eller Sverige. Kommunisternes Politik kan ikke være nøjagtig den samme i alle Lande. Browders Tale er et Eksempel paa en konsekvent Fremskridtsvens saglige Stillingtagen til Forholdene i hans eget Land."

TALLENE PAA DE DRÆBTE i København under de tyske Myrderier fordeler sig saadan:

Den 26. Juni	dræbtes	7	Mennesker
" 27. "	"	6	"
" 28. "	"	7	"
" 29. "	"	14	"
" 30. "	"	28	"
" 1. Juli	"	23	"
" 2. "	"	8	"

Derudover er 9 døde af deres Saar. Alle Aldersklasser og Samfundslag er repræsenteret blandt de faldne. Langt de fleste er ramt, medens de intetanende gik paa Gaden og kom ind i Spærreilden. En 15aarig Dreng blev dræbt af Maskingeværild i Middelfartsgade, da han fra en Altan iagttog nogle Vagtposter i Kikkert.

MANDAG D. 26. afsporede et Tog med tysk Ammunition ved Birkerød. Gerningsmandene var over alle Bjerge, da det skete, men Togets Vagtmandskab skød løs paa alt og alle og dræbte herved to Lystfiskere, der sad nær Banelinjen. De myrdede var Grosserer Chr. Jensen, Holte, og Manufakturhandler Dideriksen, Kongevejen 44.

DER BLEV UNDER FOLKESTREJKEN kun i ganske faa Tilfælde skudt paa "Værne"magten højst 2-3 tyske Soldater faldt. Saa billigt bliver det ikke, naar Signalet gives til væbnet Rejsning,

TRODS DE ALVORLIGE BEGIVENHEDER undlod Københavnerhumøret ikke at give sig baa de elegante og mere drøje Udslag. Til de sidste hørte Afklødning af BULDOGS Voksmannekiner, som derefter blev bemalet med store Hagekors paa det, Folkevitsen har døbt "de militære Omraader".

I "F.D."s NYHEDSTJENESTE den 16. Februar nævntes en Række Stikkere ved Navn. En af de omtalte, F. Lenander, Ved Damhusse- en 62, har nu i en Rundskrivelse protesteret mod denne Beskyldning. Vi beklager dybt at have fejlet i dette Tilfælde. Det viser, hvor forsigtig man skal omgaaes slige Meddelelser, hvor paa- lidelige de end maatte tage sig ud.

NATTEN TIL DEN 30/4 nedbrændte Neumann & Zimmermanns Væverier i Lyngby. Man mener der forelaa Sabotage, og der gik Rygter om, at Firmaet fremstillede Faldskærms- stoffer.

Væveriets Ledelse har udsendt et større Undersøgelsesmateriale, der uimodsigeligt beviser, at der hverken blev fremstillet Faldskærme ell. andre Varer til Tyskland paa Fabrikken.

Vi har undersøgt Sagen, men det synes i hvert Fald ikke at have været en "organiseret" Sabotagegruppe, der har angrebet Fabrikken.

Meget af det Stof, vi bringer, er utvivlsomt i Forvejen DEM bekendt. Men husk hvor mange andre, der ikke har Adgang til den frie Presse. Send Bladet videre - Udbredelse af ærlig Oplysning er et vigtigt Led i Kampen.